

Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (peto vijeće)

7. travnja 2022.*

„Zahtjev za prethodnu odluku – Pravosudna suradnja u građanskim stvarima – Uredba (EU) br. 650/2012 – Članak 10. – Supsidijarna nadležnost u nasljednim stvarima – Uobičajeno boravište umrlog u trenutku njegove smrti koje se nalazi u državi koja nije vezana Uredbom (EU) br. 650/2012 – Umrli koji ima državljanstvo države članice i ima imovinu u toj državi članici – Obveza suda predmetne države članice pred kojim je pokrenut postupak da po službenoj dužnosti ispita kriterije svoje supsidijarne nadležnosti – Određivanje upravitelja ostavinom”

U predmetu C-645/20,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a, koji je uputio Cour de cassation (Kasacijski sud, Francuska), odlukom od 18. studenoga 2020., koju je Sud zaprimio 1. prosinca 2020., u postupku

VA,

ZA

protiv

TP,

SUD (peto vijeće),

u sastavu: E. Regan, predsjednik vijeća, I. Jarukaitis, M. Ilešič (izvjestitelj), D. Gratsias i Z. Csehi, suci,

nezavisni odvjetnik: M. Campos Sánchez-Bordona,

tajnik: A. Calot Escobar,

uzimajući u obzir pisani postupak,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

- za osobu TP, F. Rocheteau, *avocat*,
- za francusku vladu, A. Daniel i A.-L. Desjonquères, u svojstvu agenata,

* Jezik postupka: francuski

- za češku vladu, M. Smolek i J. Vlácil, u svojstvu agenata,
- za španjolsku vladu, u početku I. Herranz Elizalde i S. Jiménez García, a zatim I. Herranz Elizalde, u svojstvu agenata,
- za Europsku komisiju, u početku C. Valero i M. Wilderspin, a zatim C. Valero, u svojstvu agenata,

saslušavši mišljenje nezavisnog odvjetnika na raspravi održanoj 2. prosinca 2021.,

donosi sljedeću

Presudu

- 1 Zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje članka 10. stavka 1. točke (a) Uredbe (EU) br. 650/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 4. srpnja 2012. o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznavanju i izvršavanju odluka i prihvaćanju i izvršavanju javnih isprava u nasljednim stvarima i o uspostavi Europske potvrde o nasljeđivanju (SL 2012., L 201, str. 107.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 10., str. 296. i ispravak SL 2019., L 243, str. 9.).
- 2 Zahtjev je upućen u okviru spora između osoba VA i ZA (u daljnjem tekstu: tužitelji iz glavnog postupka), djece osobe XA, s jedne strane, i osobe TP, supruge potonjeg, s druge strane, u vezi sa zahtjevom za imenovanje upravitelja ostavine radi upravljanja cjelokupnom ostavinom osobe.

Pravni okvir

- 3 Uvodne izjave 7., 27., 30., 43. i 82. Uredbe br. 650/2012 glase:
 - „(7) Pravilno funkcioniranje unutarnjeg tržišta treba olakšati uklanjanjem prepreka slobodnom kretanju osoba koje se trenutačno susreću s poteškoćama u ostvarivanju svojih prava u kontekstu nasljeđivanja koje ima prekogranične implikacije. U europskom pravnom prostoru građani moraju imati mogućnost organizirati svoje nasljeđivanje unaprijed. Prava nasljednika i legatarata, drugih osoba bliskih umrlom i vjerovnika nasljedstva moraju biti učinkovito zajamčena.
- [...]
- (27) Pravila ove Uredbe zamišljena su tako da se osigura da tijelo koje se bavi nasljeđivanjem u većini situacija primjenjuje svoje pravo. Stoga ova Uredba predviđa nekoliko mehanizama koji bi se primijenili ako je umrli za pravo koje će uređivati njegovo nasljeđivanje odabrao pravo države članice čiji je bio državljanin.
- [...]
- (30) Kako bi se osiguralo da sudovi svih država članica mogu iz istih razloga ostvarivati nadležnost u odnosu na nasljeđivanje osoba koje nemaju uobičajeno boravište u državi članici u trenutku smrti, ova bi Uredba, po hijerarhijskom redu, trebala navesti iscrpan popis razloga na temelju kojih se može ostvarivati supsidijarna nadležnost.

[...]

- (43) Pravila o nadležnosti određena ovom Uredbom mogla bi u određenim slučajevima dovesti do situacije gdje sudovi koji imaju nadležnost za odlučivanje o nasljeđivanju neće primjenjivati svoje pravo. Kada do takve situacije dođe u državi članici čije pravo predviđa obvezno imenovanje upravitelja ostavinom, ova bi Uredba trebala omogućiti sudovima te države članice, kada se pred njima pokrene postupak, imenovanje jednog ili više takvih upravitelja po njihovim pravima. [...] Kako bi se osigurala skladna koordinacija između prava mjerodavnog za nasljeđivanje i prava države članice u kojoj je sud koji imenuje, sud bi trebao imenovati osobu ili osobe koje bi imale pravo upravljati ostavinom po pravu mjerodavnom za nasljeđivanje, poput na primjer izvršitelja oporuke umrlog ili samih nasljednika ili, ako to pravo mjerodavno za nasljeđivanje zahtijeva, treću osobu kao upravitelja. [...]

[...]

- (82) U skladu s člancima 1. i 2. Protokola br. 21 o stajalištu Ujedinjene Kraljevine i Irske s obzirom na područje slobode, sigurnosti i pravde, koji je priložen [UEU-u] i [UFEU-u], te države članice ne sudjeluju u donošenju ove Uredbe i ona za njih nije obvezujuća niti se na njih primjenjuje. To međutim ne dovodi u pitanje mogućnost da Ujedinjena Kraljevina i Irska u skladu s člankom 4. navedenog Protokola nakon donošenja ove Uredbe obavijeste o svojoj namjeri prihvaćanja ove Uredbe.”

4 Poglavlje II. te uredbe, koje se odnosi na „Nadležnost”, sadržava, među ostalim, članke 4. do 6., 10. i 15.

5 Člankom 4. navedene uredbe, naslovljenim „Opća nadležnost”, predviđeno je:

„Sudovi države članice u kojoj je umrli imao svoje uobičajeno boravište u trenutku smrti imaju nadležnost odlučivati o nasljeđivanju u cijelosti.”

6 U članku 5. iste uredbe, naslovljenom „Sporazum o izboru suda”, u stavku 1. navedeno je:

„Ako je pravo koje je umrli izabrao za uređenje svojeg nasljeđivanja u skladu s člankom 22. pravo države članice, stranke na koje se to odnosi mogu se sporazumjeti da sud ili sudovi te države članice imaju isključivu nadležnost odlučivati o svim nasljednim stvarima.”

7 Članak 6. Uredbe br. 650/2012, naslovljen „Odbijanje nadležnosti u slučaju izbora prava”, propisuje:

„Ako je pravo koje je umrli izabrao za uređenje svojeg nasljeđivanja u skladu s člankom 22. pravo države članice, sud pred kojim je pokrenut postupak u skladu s člankom 4. ili člankom 10.:

(a) može, na zahtjev jedne od stranaka u postupku, odbiti nadležnost ako smatra da su sudovi države članice izabranog prava u boljem položaju odlučivati o nasljeđivanju, uzimajući u obzir praktične okolnosti nasljeđivanja, poput uobičajenog boravišta stranaka i mjesta gdje se imovina nalazi; ili

(b) odbija nadležnost ako su se stranke u postupku sporazumjele, u skladu s člankom 5., o prenošenju nadležnosti na sud ili sudove države članice izabranog prava.”

8 Članak 10. te uredbe, naslovljen „Supsidijarna nadležnost”, propisuje:

„1. Ako se uobičajeno boravište umrlog u trenutku smrti ne nalazi u državi članici, sudovi države članice u kojoj se nalazi imovina ostavine svejedno imaju nadležnost odlučivati o nasljeđivanju u cijelosti:

(a) ako je umrli imao državljanstvo te države članice u trenutku smrti; ili, ako to nije slučaj,

(b) ako je umrli imao svoje prethodno uobičajeno boravište u toj državi članici, pod uvjetom da u trenutku kada je postupak pokrenut pred sudom nije proteklo više od pet godina od promjene tog uobičajenog boravišta.

2. Ako nijedan sud u državi članici nema nadležnost prema stavku 1., sudovi države članice u kojoj se nalazi imovina ostavine svejedno imaju nadležnost odlučivati o toj imovini.”

9 Članak 15. navedene uredbe, naslovljen „Ispitivanje nadležnosti”, predviđa:

„Kad se pred sudom države članice pokrene postupak o nasljednoj stvari za koji taj sud u skladu s ovom Uredbom nije nadležan, sud se po službenoj dužnosti proglašava nenadležnim.”

10 U poglavlju III. iste uredbe, naslovljenom „Mjerodavno pravo”, članak 21. te uredbe, naslovljen „Opće pravilo”, propisuje:

„1. Osim ako je drukčije predviđeno ovom Uredbom, pravo mjerodavno za nasljeđivanje u cijelosti pravo je države u kojoj je umrli imao svoje uobičajeno boravište u trenutku smrti.

2. Ako je, kao iznimka, jasno iz svih okolnosti slučaja da je u trenutku smrti umrli bio očigledno bliže povezan s državom koja nije država čije bi pravo bilo mjerodavno po stavku 1., pravo mjerodavno za nasljeđivanje je pravo te druge države.”

11 Članak 22. Uredbe br. 650/2012, naslovljen „Izbor prava”, u stavku 1. predviđa:

„Osoba može za pravo koje će urediti u cijelosti njezino nasljeđivanje izabrati pravo države čiji je državljanin u trenutku izbora ili u trenutku smrti.

[...]”

Glavni postupak i prethodno pitanje

12 XA, francuski državljanin, preminuo je 3. rujna 2015. u Francuskoj. Od 1981. godine boravio je u Ujedinjenoj Kraljevini, gdje se 1996. vjenčao s osobom TP. Kada se razbolio, vratio se u Francusku kako bi živio kod jednog od svoje djece od kolovoza 2012. u stanu koji je kupio dva mjeseca ranije posredstvom društva za poslovanje nekretninama čiji je bio član.

13 Iza osobe XA ostali su supruga, osoba TP, državljanka Ujedinjene Kraljevine, i troje djece rođene u prethodnoj vezi, osoba YA i tužitelji iz glavnog postupka. Budući da je osoba YA u međuvremenu preminula, tužitelji iz glavnog postupka naveli su da djeluju i u svojstvu pravnog slijednika svojeg brata. Osoba XA u Francuskoj je imala imovinu ostavine.

- 14 Tužitelji iz glavnog postupka pokrenuli su postupak protiv osobe TP pred francuskim sudovima kako bi ishodili imenovanje upravitelja cjelokupnom ostavinom umrlog, pozivajući se na primjenu članka 4. Uredbe br. 650/2012 i na činjenicu da je umrli u trenutku smrti imao uobičajeno boravište u Francuskoj.
- 15 Rješenjem od 12. prosinca 2017. predsjednik tribunala de grande instance de Nanterre (Okružni sud u Nanterreu, Francuska), odlučujući o privremenoj pravnoj zaštiti, proglasio se nadležnim za odlučivanje o zahtjevu tužiteljâ iz glavnog postupka na temelju članka 4. Uredbe br. 650/2012. U skladu s tim je imenovan upravitelj ostavinom.
- 16 Presudom od 21. veljače 2019. cour d’appel de Versailles (Žalbeni sud u Versaillesu, Francuska) ukinuo je to rješenje i, u skladu s Uredbom br. 650/2012, proglasio da francuski sudovi nisu nadležni odlučivati o cjelokupnoj ostavini umrlog na temelju članka 4. Uredbe br. 650/2012 zbog toga što se, u biti, njegovo uobičajeno boravište u trenutku smrti još uvijek nalazilo u Ujedinjenoj Kraljevini.
- 17 Tužitelji iz glavnog postupka podnijeli su Couru de cassation (Kasacijski sud, Francuska), sudu koji je uputio zahtjev, žalbu protiv te presude, ističući, među ostalim, da je cour d’appel de Versailles (Žalbeni sud u Versaillesu) počinio pogrešku koja se tiče prava time što nije uzeo u obzir članak 10. Uredbe br. 650/2012, kojim se podredno predviđa nadležnost sudova države članice u kojoj se nalazi imovina ostavine za odlučivanje o nasljeđivanju u cijelosti, unatoč činjenici da umrli u trenutku smrti nije imao svoje uobičajeno boravište u Francuskoj, ali je imao državljanstvo te države članice i imovinu u njoj.
- 18 Sud koji je uputio zahtjev najprije ističe da se tužitelji iz glavnog postupka pred courom d’appel de Versailles (Žalbeni sud u Versaillesu) nisu pozvali na članak 10. Uredbe br. 650/2012. Stoga se postavlja pitanje je li taj žalbeni sud, koji je utvrdio da je osoba XA bila francuski državljanin i u trenutku smrti imala imovinu ostavine u Francuskoj, bio dužan po službenoj dužnosti ispitati kriterije svoje supsidijarne nadležnosti na temelju tog članka 10.
- 19 Naime, sud koji je uputio zahtjev ističe da, time što predviđa mogućnost da se sud države članice pred kojim se vodi ostavinski postupak o kojem nije nadležan odlučivati na temelju Uredbe br. 650/2012 po službenoj dužnosti proglasi nenadležnim, članak 15. te uredbe ne pojašnjava je li na potonjem sudu da prethodno provjeri sve moguće kriterije nadležnosti, kako kriterije svoje opće nadležnosti tako i svoje supsidijarne nadležnosti. Konkretno, navedenom uredbom ne pojašnjava se je li ispitivanje podrednih nadležnosti neobvezno.
- 20 S jedne strane, sud koji je uputio zahtjev ističe da Uredba br. 650/2012 uvodi sustav rješavanja sukoba nadležnosti koji sudovi država članica pred kojima se vodi spor trebaju primjenjivati po službenoj dužnosti kada je taj spor obuhvaćen materijalnim područjem te uredbe. Stoga ne bi bilo logično da sudovi države članice, nakon što su po službenoj dužnosti utvrdili da se primjenjuje navedena uredba za rješavanje sukoba nadležnosti, mogu odbiti svoju nadležnost u korist sudova treće države samo na temelju njezina članka 4. a da prethodno ne moraju provjeriti svoju supsidijarnu nadležnost na temelju članka 10. iste uredbe. Prema tome, čini se dosljednijim to da su navedeni sudovi pred kojima se vodi postupak dužni provjeriti, uključujući i po službenoj dužnosti, sve moguće kriterije za izvršavanje nadležnosti.
- 21 S druge strane, sud koji je uputio zahtjev primjećuje da nadležnosti predviđene člankom 10. Uredbe br. 650/2012, koje su u njemu kvalificirane kao „supsidijarne”, imaju za učinak odstupanje od načela jedinstva sudske i zakonodavne nadležnosti kojim je ta uredba prožeta.

Naime, kada je sud države članice prihvatio svoju nadležnost na temelju tog članka 10., on bi ipak morao primijeniti pravo države uobičajenog boravišta umrlog u trenutku smrti, osim ako iz svih okolnosti slučaja ne proizlazi da je u trenutku smrti umrli bio očigledno bliže povezan s drugom državom, u skladu s člankom 21. stavkom 2. predmetne uredbe, ili da je izričito izabrao pravo druge države na temelju članka 22. iste uredbe. Stoga bi bilo teško priznati da sud države članice pred kojim se vodi postupak obvezno mora primijeniti pravilo o nadležnosti koje je kvalificirano kao „supsidijarno”, čak i ako se stranke na njega ne pozivaju.

- 22 Osim toga, iako se Uredbom br. 650/2012 u članku 15. izričito predviđa obveza nenadležnog suda da po službenoj dužnosti utvrdi svoju nenadležnost, s druge strane, nije predviđena nikakva ekvivalentna odredba koja ga obvezuje da ispita svoju nadležnost po službenoj dužnosti. Pravila o nasljeđivanju, u smislu te uredbe, dispozitivna su pravila jer se navedenom uredbom stranke ovlašćuju da se dogovore o isključivoj nadležnosti jednog ili više sudova države članice kojoj pripada pravo koje je umrli izabrao za uređivanje svoje ostavine sklapanjem sporazuma o izboru suda (članak 5. Uredbe br. 650/2012) i predviđa mogućnost da ti sudovi nastave izvršavati svoju nadležnost čak i ako se stranke u postupku koje nisu bile stranke tog sporazuma (članak 9. te uredbe) upuste u postupak bez osporavanja te nadležnosti.
- 23 U tim okolnostima Cour de cassation (Kasacijski sud) odlučio je prekinuti postupak i uputiti Sudu sljedeće prethodno pitanje:

„Trebaju li odredbe članka 10. [stavka] 1. [točke] (a) Uredbe [br. 650/2012] tumačiti na način da, ako se uobičajeno boravište umrlog u trenutku smrti ne nalazi u državi članici, sud države članice u kojoj umrli nije imao uobičajeno boravište, ali koji utvrdi da je taj umrli imao državljanstvo te države i posjedovao imovinu u toj državi, treba po službenoj dužnosti utvrditi svoju supsidijarnu nadležnost predviđenu tim tekstom?”

O prethodnom pitanju

- 24 Svojim pitanjem sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li članak 10. stavak 1. točku (a) Uredbe br. 650/2012 tumačiti na način da sud države članice mora po službenoj dužnosti utvrditi svoju nadležnost na temelju supsidijarnog pravila o nadležnosti predviđenog tom odredbom kada, nakon što je pred njim pokrenut postupak na temelju pravila o općoj nadležnosti iz članka 4. te uredbe, utvrdi da nije nadležan na temelju potonje odredbe.
- 25 U ovom slučaju iz odluke kojom se upućuje prethodno pitanje proizlazi da je cour d’appel de Versailles (Žalbeni sud u Versaillesu) smatrao da je posljednje uobičajeno boravište umrlog bilo u Ujedinjenoj Kraljevini, a ne u Francuskoj. U tom pogledu valja istaknuti da, kao što to proizlazi iz uvodne izjave 82. Uredbe br. 650/2012, Ujedinjena Kraljevina – u skladu s člancima 1. i 2. Protokola br. 21 o stajalištu Ujedinjene Kraljevine i Irske s obzirom na područje slobode, sigurnosti i pravde, koji je priložen UEU-u i UFEU-u – nije sudjelovala u donošenju te uredbe. Osim toga, ne čini se da je Ujedinjena Kraljevina na dan smrti osobe XA iskoristila mogućnost predviđenu člankom 4. tog protokola da obavijesti o svojoj namjeri prihvaćanja navedene uredbe. Na taj datum Ujedinjena Kraljevina, čak i da je bila država članica Europske unije, nije bila vezana Uredbom br. 650/2012, stoga se ona na nju ni ne primjenjuje. Međutim, za potrebe tumačenja članka 10. te uredbe valja smatrati da se nadležnosti predviđene tom odredbom mogu primijeniti ako je umrli imao svoje uobičajeno boravište u takvoj državi članici koja u trenutku njegove smrti

nije vezana navedenom uredbom. Stoga, pod uvjetom da su ispunjeni i drugi kriteriji predviđeni tom odredbom, valja zaključiti da situacija o kojoj je riječ u glavnom postupku može biti obuhvaćena njezinim područjem primjene.

- 26 U tom pogledu, nesporno je da se tužitelji iz glavnog postupka ni u prvostupanjskom postupku ni u žalbenom postupku nisu pozvali na članak 10. Uredbe br. 650/2012. Stoga se prethodnim pitanjem želi samo utvrditi obvezuje li se Uredbom br. 650/2012 sud države članice pred kojim je pokrenut postupak na temelju članka 4. te uredbe da po službenoj dužnosti ispita je li nadležan s obzirom na kriterije predviđene člankom 10. stavkom 1. točkom (a) te uredbe ili se potonji sud može proglasiti nenadležnim kada se tužitelj nije pozvao na tu odredbu za izvršavanje nadležnosti navedenog suda.
- 27 U skladu s ustaljenom sudskom praksom, odredbe koje se odnose na pravila nadležnosti, s obzirom na to da ne upućuju na pravo država članica radi određivanja svojeg smisla i dosega, treba u pravilu autonomno i ujednačeno tumačiti u cijeloj Uniji, uzimajući u obzir ne samo tekst te odredbe nego i njezin kontekst i cilj koji se želi postići propisom o kojem je riječ (vidjeti u tom smislu presudu od 21. lipnja 2018., Oberle, C-20/17, EU:C:2018:485, t. 33. i navedenu sudsku praksu).
- 28 Kad je riječ, kao prvo, o tekstu članka 10. stavka 1. točke (a) Uredbe br. 650/2012, valja istaknuti da se tom odredbom uspostavlja pravilo o nadležnosti kojim se predviđa da, kada se uobičajeno boravište umrlog u trenutku njegove smrti nije nalazilo u državi članici, sudovi države članice u kojoj se nalazi imovina ostavine ipak su nadležni za odlučivanje o cjelokupnoj ostavini ako je umrli imao državljanstvo te države članice u trenutku svoje smrti.
- 29 Tako iz teksta članka 10. stavka 1. točke (a) Uredbe br. 650/2012 proizlazi da su dva kriterija predviđena tom odredbom, za potrebe dodjele nadležnosti sudovima države članice u slučaju kada se uobičajeno boravište umrlog u trenutku njegove smrti ne nalazi u toj državi članici, s jedne strane, postojanje imovine ostavine u toj državi članici i, s druge strane, državljanstvo iste države članice umrlog u trenutku njegove smrti. S druge strane, iz tog teksta uopće ne proizlazi da dodjeljivanje takve nadležnosti ovisi o bilo kakvom djelovanju umrlog ili zainteresirane strane. Upravo suprotno, kao što je to nezavisni odvjetnik u biti istaknuo u točkama 67. i 68. svojeg mišljenja, upotreba izraza „su [...] nadležni” upućuje na to da su nadležnosti predviđene člankom 10. stavkom 1. te uredbe obvezujuće.
- 30 Kao drugo, kada je riječ o kontekstu članka 10. stavka 1. točke (a) Uredbe br. 650/2012, valja istaknuti da se članak 10. te uredbe nalazi u njezinu poglavlju II., kojim se utvrđuje skup pravila o nadležnosti u nasljednim stvarima. Konkretno, tim se člankom 10. predviđaju supsidijarne nadležnosti u odnosu na opću nadležnost, utvrđenu pravilom iz članka 4. navedene uredbe, kojim se određuju sudovi mjesta uobičajenog boravišta umrlog kao sudovi nadležni za odlučivanje o predmetnoj cjelokupnoj ostavini.
- 31 Kao treće, kada je riječ o cilju članka 10. Uredbe br. 650/2012, valja istaknuti da taj članak treba tumačiti s obzirom na uvodnu izjavu 30. te uredbe, u skladu s kojom treba „osigura[ti] da sudovi svih država članica mogu iz istih razloga ostvarivati nadležnost u odnosu na nasljeđivanje osoba koje nemaju uobičajeno boravište u državi članici u trenutku smrti”. U tu svrhu, u skladu s tom uvodnom izjavom, navedena bi uredba „po hijerarhijskom redu, trebala navesti iscrpan popis razloga na temelju kojih se može ostvarivati supsidijarna nadležnost”.

- 32 Iz toga slijedi da je cilj Uredbe br. 650/2012, među ostalim, osigurati ujednačenu primjenu pravila o međunarodnoj sudskoj nadležnosti u nasljednim stvarima te i članak 4. te uredbe i njezin članak 10. stavak 1. imaju za jedini cilj utvrditi jedinstvene kriterije sudske nadležnosti za odlučivanje o cjelokupnoj ostavini. Oni u tom pogledu ne daju zainteresiranim strankama mogućnost izbora, ovisno o njihovim interesima, suda države članice, podložno primjeni članka 5. navedene uredbe u slučaju izbora umrlog prava koje će se primjenjivati na njegovo nasljeđivanje.
- 33 U tom pogledu valja istaknuti da, kao što je to istaknuo nezavisni odvjetnik u točkama 47. i 65. svojeg mišljenja, ne postoji hijerarhijski odnos između suda utvrđenog u članku 4. Uredbe br. 650/2012 i suda utvrđenog u njezinu članku 10. jer se svaki od njih odnosi na različite slučajeve. Isto tako, činjenica da se nadležnosti iz članka 10. te uredbe kvalificiraju kao „supsidijarne” ne znači da je ta odredba manje obvezujuća od one iz članka 4. navedene uredbe koja se odnosi na opću nadležnost.
- 34 U tom pogledu valja utvrditi da upotreba izraza „svejedno” u članku 10. stavku 1. Uredbe br. 650/2012 upućuje na to da se ta odredba odnosi na pravilo nadležnosti koje je ekvivalentno i komplementarno pravilu o općoj nadležnosti iz članka 4. te uredbe, tako da u slučaju neprimjenjivosti potonjeg članka valja provjeriti jesu li ispunjeni kriteriji za nadležnost iz članka 10. navedene uredbe.
- 35 Takvo je tumačenje, osim toga, u skladu s ciljem Uredbe br. 650/2012, kako proizlazi iz njezine uvodne izjave 7., kojim se želi olakšati pravilno funkcioniranje unutarnjeg tržišta uklanjanjem prepreka slobodnom kretanju osoba koje žele ostvariti svoja prava u kontekstu nasljeđivanja koje ima prekogranične implikacije, osobito osiguravanjem da su u europskom pravnom prostoru prava nasljednika i legatarata, drugih osoba bliskih umrlom i vjerovnika nasljedstva učinkovito zajamčena (vidjeti u tom smislu presudu od 1. ožujka 2018., Mahnkopf, C-558/16, EU:C:2018:138, t. 35.).
- 36 U tu svrhu Uredba br. 650/2012 predviđa pravila o međunarodnoj sudskoj nadležnosti za cjelokupnu ostavinu, koja se temelje na objektivnim kriterijima. U tom smislu, članak 10. stavak 1. te uredbe doprinosi jamčenju pristupa pravosuđu nasljednicima i legatarima, drugim osobama bliskima umrlom kao i vjerovnicima nasljedstva ako je situacija o kojoj je riječ usko povezana s državom članicom, osobito zbog postojanja imovine ostavine na njezinu državnom području.
- 37 Osim toga, valja podsjetiti na to da, kako bi se pridonijelo učinkovitom rješavanju sporova koji se odnose na nasljeđivanje, Uredbom br. 650/2012 nastoji se promicati jedinstveno postupanje s nasljeđivanjem. Tako je Sud u više navrata presudio da tumačenje odredbi te uredbe koje bi dovelo do fragmentacije tog nasljeđivanja nije u skladu s njezinim ciljevima (vidjeti u tom smislu presude od 21. lipnja 2018., Oberle, C-20/17, EU:C:2018:485, t. 56. i od 16. srpnja 2020., E. E. (Sudska nadležnost i mjerodavno pravo za nasljeđivanje), C-80/19, EU:C:2020:569, t. 41.).
- 38 To načelo jedinstva nasljeđivanja također je temelj za pravilo iz članka 10. stavka 1. Uredbe br. 650/2012 jer se navedenom odredbom pojašnjava da to pravilo određuje nadležnost sudova država članica za odlučivanje „o nasljeđivanju u cijelosti”.
- 39 Naposljetku, valja podsjetiti na to da je Sud presudio da poštovanje sudačke autonomije u obavljanju svojih funkcija zahtijeva da taj sud može ispitati je li međunarodno nadležan na temelju svih informacija kojima raspolaže, pri čemu teži cilju dobrog sudovanja, na kojem se

temelji propis Unije (vidjeti u tom smislu presude od 28. siječnja 2015., Kolassa, C-375/13, EU:C:2015:37, t. 64. i od 16. lipnja 2016., Universal Music International Holding, C-12/15, EU:C:2016:449, t. 45.).

- 40 Međutim, s obzirom na cilj koji se želi postići Uredbom br. 650/2012, a koji se sastoji od jamčenja dobrog sudovanja, ništa se ne protivi tomu da ista načela prevladaju i kada sud pred kojim je pokrenut postupak provodi ispitivanje svoje nadležnosti u okviru primjene pravila o međunarodnoj nadležnosti u nasljednim stvarima koja su predviđena tom uredbom.
- 41 Stoga, s obzirom na to da pravila o supsidijarnoj nadležnosti utvrđena u članku 10. stavku 1. Uredbe br. 650/2012 doprinose ostvarenju tog cilja dobrog sudovanja, primjena te odredbe ne može ovisiti o činjenici da se nijedna od stranaka u predmetnom postupku nije pozvala na nju.
- 42 Naime, kao što je to nezavisni odvjetnik istaknuo u točki 87. svojeg mišljenja, članak 10. Uredbe br. 650/2012 treba tumačiti u vezi s njezinim člankom 15. na način da, iako taj članak 10. ne obvezuje sud pred kojim je pokrenut postupak da aktivno traži činjenični temelj za odlučivanje o svojoj nadležnosti u određenom sporu, navedeni članak ga obvezuje da, uzimajući u obzir nesporne činjenice, utvrdi osnovu svoje nadležnosti, koja se eventualno može razlikovati od one na koju se poziva tužitelj.
- 43 Konkretno, valja istaknuti da utvrđenje nenadležnosti suda pred kojim je pokrenut postupak na temelju članka 15. Uredbe br. 650/2012 zahtijeva prethodno ispitivanje svih kriterija utvrđenih u poglavlju II. Uredbe br. 650/2012 i da je u okviru tog ispitivanja taj sud dužan ispitati svoju eventualnu nadležnost s obzirom na sve informacije kojima raspolaže. Stoga se takvo ispitivanje ne može provesti samo s obzirom na pravilo o nadležnosti na koje se zainteresirane stranke izričito pozivaju.
- 44 To tumačenje nije dovedeno u pitanje argumentom suda koji je uputio zahtjev prema kojem članak 10. Uredbe br. 650/2012 odstupa od načela podudaranja sudske i zakonodavne nadležnosti, tako da bi sud pred kojim je pokrenut postupak trebao primijeniti pravo države uobičajenog boravišta umrlog u trenutku njegove smrti. Naime, cilj koji se želi postići uvodnom izjavom 27. te uredbe, odnosno podudaranje sudske nadležnosti i mjerodavnog prava, kao što je to istaknuo nezavisni odvjetnik u točki 70. svojeg mišljenja, nije apsolutan.
- 45 Iako su, prema uvodnoj izjavi 27. Uredbe br. 650/2012, njezine odredbe zamišljene tako da se osigura da tijelo koje se bavi nasljeđivanjem može u većini slučajeva primijeniti svoje nacionalno pravo, ta uredba ne nalaže niti jamči podudaranje sudske nadležnosti i mjerodavnog prava. Činjenica da ta podudarnost nije apsolutna potkrijepljena je, s jedne strane, izrazom „u većini situacija”, upotrijebljenim u uvodnoj izjavi 27. navedene uredbe, i, s druge strane, činjenicom da je u uvodnoj izjavi 43. iste uredbe sam zakonodavac Unije predvidio da pravila o nadležnosti koja su u njoj određena mogu dovesti do situacija u kojima sudovi koji imaju nadležnost za odlučivanje o nasljeđivanju neće primjenjivati svoje pravo.
- 46 S obzirom na sva prethodna razmatranja, na postavljeno pitanje valja odgovoriti tako da članak 10. stavak 1. točku (a) Uredbe br. 650/2012 treba tumačiti na način da sud države članice mora po službenoj dužnosti utvrditi svoju nadležnost na temelju pravila o supsidijarnoj nadležnosti predviđenog tom uredbom kada, nakon što je pred njim pokrenut postupak na temelju pravila o općoj nadležnosti iz članka 4. te uredbe, utvrdi da nije nadležan na temelju potonje odredbe.

Troškovi

- 47 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenog, Sud (peto vijeće) odlučuje:

Članak 10. stavak 1. točku (a) Uredbe (EU) br. 650/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 4. srpnja 2012. o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznavanju i izvršavanju odluka i prihvaćanju i izvršavanju javnih isprava u nasljednim stvarima i o uspostavi Europske potvrde o nasljeđivanju treba tumačiti na način da sud države članice mora po službenoj dužnosti utvrditi svoju nadležnost na temelju pravila o supsidijarnoj nadležnosti predviđenog tom odredbom kada, nakon što je pred njim pokrenut postupak na temelju pravila o općoj nadležnosti iz članka 4. te uredbe, utvrdi da nije nadležan na temelju potonje odredbe.

Potpisi